

تمرین‌های سری نهم و دهم
درس منطق ریاضی، ترم ۳۹۸۲
دانشگاه صنعتی اصفهان

آخرین مهلت تحویل تکلیف سری نهم و دهم: پایان روز شنبه ۷ تیرماه.
(پس از این زمان به هیچ عنوان تکلیفی تحویل گرفته نمی‌شود).
پاسخ به چهار تمرین کافی است.

تمرین ۱.

فرض کنید متغیر x در فرمول α آزاد نباشد. نشان دهید که

$$\vdash \forall x(\alpha \rightarrow \beta) \rightarrow (\alpha \rightarrow \forall x\beta)$$

$$\vdash (\alpha \rightarrow \forall x\beta) \rightarrow \forall x(\alpha \rightarrow \beta)$$

تمرین ۲.

● نشان دهید اگر $\alpha \rightarrow \beta \vdash$ آنگاه

$$\vdash \forall x\alpha \rightarrow \forall x\beta.$$

● نشان دهید

$$\not\vdash (\alpha \rightarrow \beta) \rightarrow (\forall x\alpha \rightarrow \forall x\beta).$$

تمرین ۳. نشان دهید هر عدد حقیقی متناهی ناستاندارد، در فاصله‌ی بی‌نهایت کوچک از یک عدد حقیقی استاندارد است. به بیان دقیق‌تر، فرض کنید $\mathcal{R}^*$ یک مدل ناستاندارد برای تئوری کامل اعداد حقیقی باشد (مطابق آنچه در جلسه‌ی ۲۴ دیده‌ایم). فرض کنید که $x \in \mathcal{R}^*$ یک عنصر متناهی باشد؛ یعنی یک عدد حقیقی استاندارد r موجود باشد به طوری که $0 < x < r$. در این صورت نشان دهید که $x = x' + \epsilon$ به طوری که $x' \in \mathbb{R}$ یک عدد حقیقی استاندارد است و $\epsilon \in \mathcal{R}^*$ یک عدد حقیقی ناستاندارد بی‌نهایت کوچک است.

تمرین ۴.

۱. یک ماشین ثبت طراحی کنید که دو عدد m, n را بگیرد و $m + n$ را محاسبه کند.

۲. یک ماشین ثبت طراحی کنید که دو عدد m, n را بگیرد و mn را محاسبه کند.

تمرین ۵. نشان دهید که مجموعه‌ی $A \subseteq \mathbb{N}$ بازگشتی است اگر و تنها اگر هم A و هم A^c به طور بازگشتی شمارش‌پذیر باشند. توجه کنید که $A^c = \mathbb{N} - A$.